

การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่จัดโดยชุมชน : กรณีศึกษา โรงเรียนชุมชนตำบลบ้านหลวง
อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นายกิตติรัช มะลิวงษ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

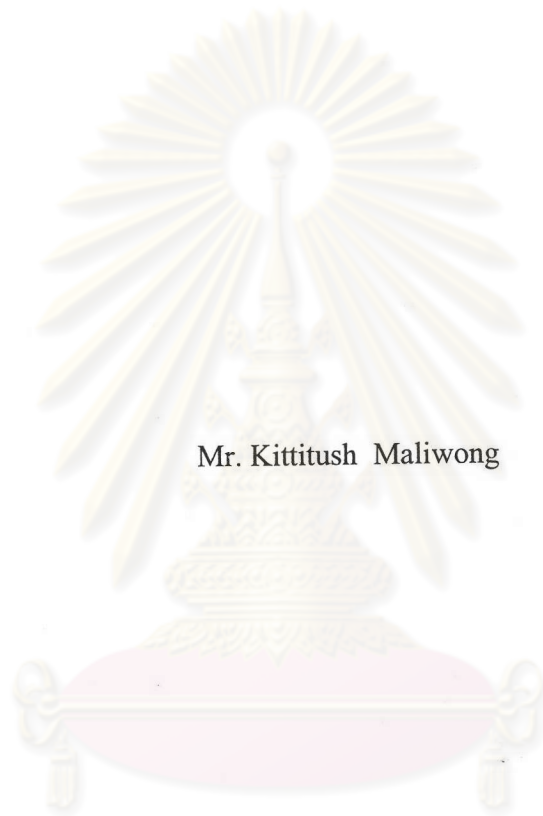
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-1520-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF LOCAL CURRICULUM DEVELOPMENT BY LOCAL COMMUNITY
:A CASE STUDY OF BANLOUNG COMMUNITY SCHOOL SENA DISTRICT
PHRANAKHON SI AYUTTHAYA

Mr. Kittitush Maliwong

ศูนย์วิทยทรัพยากร
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Supervision and Curriculum Development
Department of Educational Policy, Management, and Leadership

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-53-1520-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่จัด โดยชุมชน:กรณีศึกษา

โรงเรียนชุมชนตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดย

นายกิตติรัช มะลิวงษ์

สาขาวิชา

นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร. เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์สิทธิ์ สิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญมี เฌรชอด)

.....
(อาจารย์ ดร. เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา)

.....
(รองศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์)

กิตติธัช มะลิวงษ์ : การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่จัดโดยชุมชน : กรณีศึกษา โรงเรียน ชุมชนตำบล
บ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (A STUDY OF LOCAL CURRICULUM DEVELOPMENT
BY LOCAL COMMUNITY:A CASE STUDY OF BANLOUNG COMMUNITY SCHOOL,SENA
DISTRICT,PHRANAKHON SI AYUTTHAYA) อ. ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา, 163 หน้า.
ISBN 974-53-1520-6

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่จัดโดยชุมชนกรณีศึกษา โรงเรียน
ชุมชนตำบลท่าหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้ให้ข้อมูลคือ คณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
ผู้บริหาร โรงเรียนชุมชน วิทยากรท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ครูผู้สอนในโรงเรียนชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบ
สัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง แบบสังเกตการสอนในชั้นเรียนและแบบศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์
เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

ขั้นเตรียมการการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้น ผู้นำชุมชนและคนในชุมชนร่วมกันหาแนวทางการ แก้ไขปัญหา
ต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนในด้านปัญหาสุขภาพจิต การว่างงาน และการละทิ้งถิ่นฐานเข้าไปทำงานในชุมชนเมือง ปัญหา
เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ได้ข้อสรุปคือ ปัญหาทุกข้อมีความเกี่ยวพันต่อเนื่องกันควรแก้ปัญหาในระยะยาวด้วยการ
ก่อตั้งโรงเรียนชุมชนเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยโรงเรียนชุมชนมีแนวการ
จัดการเรียนการสอนเน้นการแก้ปัญหา และพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในชุมชนมีเนื้อหา 8 กลุ่มสาระ คือ สิ่งแวดล้อม
ศิลปวัฒนธรรม สังคม จิตใจ สุขภาพ การเมือง เศรษฐกิจ และการศึกษา การสรรหามูลค่าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น
งบประมาณได้รับการสนับสนุนจากองค์กรเอกชนต่างๆทั้งในและต่างประเทศ

การจัดทำหลักสูตร ชุมชนจัดตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร
เนื้อหา และกิจกรรมของหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและการแก้ปัญหาในชุมชน เน้นการฝึกปฏิบัติ
เพื่อพัฒนาไปเป็นอาชีพและใช้ในชีวิตประจำวัน มีการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน
เป็นของจริงและหาได้ง่ายในท้องถิ่น เกณฑ์การวัดผลประเมินผลใช้ การสอบปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี เตรียมบุคลากร
โดยการจัดส่งเข้า อบรมเชิงปฏิบัติการ ครัวมีการวัดผลที่หลากหลาย

ปัญหาที่พบคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ครูมีความแตกต่างกันด้านพื้นฐานการศึกษา ขาดงบประมาณ
ตารางเรียนไม่สอดคล้องกับเวลาของภูมิปัญญาท้องถิ่น สอนไม่ทันตามแผนการสอน ไม่มีคู่มือครู ครูขาดความรู้ความ
เข้าใจในการนิเทศการสอน

ภาควิชา ..นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา..
สาขาวิชา ..นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร..
ปีการศึกษา ..2547..

ลายมือชื่อนิติศ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา..
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

448 36655 27 : MAJOR SUPERVISION AND CURRICULUM DEVELOPMENT

KEY WORD : LOCAL CURRICULUM DEVELOPMENT/COMMUNITY SCHOOL / CASE STUDY /

BANLOUNG COMMUNITY SCHOOL

KITTITUSH MALIWONG : A STUDY OF LOCAL CURRICULUM DEVELOPMENT BY LOCAL

COMMUNITY : A CASE STUDY OF BANLOUNG COMMUNITY SCHOOL SENA DISTRICT

PHRANAKHON SI AYUTTHAYA. THESIS ADVISOR : PERMKIET KHAMAWATTANA, Ph.D.

163 pp. ISBN 974-53-1520-6

The purpose of this research was to study of local curriculum development by local community : a case study of Banloun community School, Sena district, Phranakhon Si Ayutthaya. The population of the study were the curriculum development committee, Banloun community School administrators and local resource persons that teach in Banloun community School. The research instruments used for data collection were semi-structure interview forms, observation form and document analysis form. Data was analyzed by content analysis. The research finding were as follows.

In preparation of needs assessment, local leaders and members participated in problem of community on drugs, unemployed, to leave family for work in the city, economic problem and pollution. The summarize in every problems are involve and plan to be cure by establish the community school as the center of education in occupation and local resources. The community school have instructional activities in 8 groups contains environment, art and culture, social studies, morality, health, politics, economy and education. Discriminate individual from local resource persons, accepted budgeting from private organizations both in and out country.

In curriculum design, the community set the local curriculum development committee to determine the curriculum objectives, content and activities match in student / local needs and cure the community problems. By the process, they create learning-teaching activity documents and practice the students to learn how to earn a living by using local natural resources and further occupation. Most instructional media were obtained from resources in the village, evaluation in both theoretical and practical methods concerning in future actual circumstances and evaluate in practical more than theoretical. The school also assign teachers to participate seminars, if available.

Problems concerning with the operation were the local resource persons are difference in level of education, lack of budget, teaching schedule and local resource persons did not match each other, lack of time to follow instructional activities they have planned, teacher hand books are not available and lack of knowledge, in supervision.

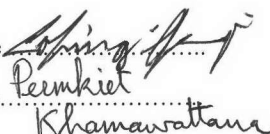
Department ...Educational Policy, Management, and Leadership ...

Field of study ...supervision and Curriculum development...

Academic year ... 2004...

Student's signature

Advisor's signature

Permkiet
Khamawattana

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับความสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์ และความเมตตาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่ายิ่ง ในการให้ คำปรึกษาพร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือแนะนำ และเปิดโอกาสในการเรียนรู้ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจากคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วยรอง ศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด ประธานกรรมการ และรองศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ กรรมการ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความ สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วยความซาบซึ้งในความกรุณาของคณาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจแก้ไขให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำ เครื่องมือ ในการวิจัยซึ่งสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงเรียนชุมชน คณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น วิทยาการ ท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ครูผู้สอนในโรงเรียนชุมชนทุกท่าน โดยเฉพาะ คุณประภิต พลายแก้วนายกองจัดการ บริหารส่วนตำบลบ้านหลวง ที่กรุณาช่วยติดต่อประสานงานกับบุคคลฝ่ายต่างๆ และช่วยสืบค้นข้อมูล ต่างๆที่เกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ และมีส โจสิลิน เมนเดส (Josilin Mendess) อาสาสมัครชาวแคนาดา จากมูลนิธิ CUSO ที่กรุณาเอื้อเฟื้อข้อมูลเกี่ยวกับบันทึกการประชุมการ ก่อตั้งโรงเรียนชุมชน ข้อมูลและภาพถ่ายกิจกรรมต่างๆของนักเรียนในโรงเรียนชุมชน

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณสุภาพร มะลิวงษ์ และคุณพิมรภัทร มะลิวงษ์ ที่ให้กำลังใจในการทำ วิทยานิพนธ์ ขอคุณ คุณธีรวัฒน์ บุญวัชรากัย เพื่อนผู้ให้เสมอมา คุณประโยชน์อันใดของการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยขอมอบแด่คุณแม่ฉันทาน มะลิวงษ์ และสมาชิกในครอบครัวทุกคน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความในการวิจัย.....	9
วิธีดำเนินการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	11
2 ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร.....	12
การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร.....	18
การใช้หลักสูตร.....	25
โรงเรียนชุมชน.....	40
ประวัติและความเป็นมาของโรงเรียนชุมชน.....	41
แนวคิดและปรัชญา โรงเรียนชุมชนในประเทศไทย.....	42
หลักสูตรสำหรับโรงเรียนชุมชน.....	44
ภูมิปัญญาชาวบ้าน.....	45
แนวคิดในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการจัดการศึกษา.....	46
การจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	47
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....56
	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....56
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....57
	การสร้างเครื่องมือวิจัย.....58
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....59
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....60
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 62
5	สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ
	สรุปผลการวิจัย.....101
	อภิปรายผลการวิจัย.....111
	ข้อเสนอแนะ.....121
	รายการอ้างอิง.....123
	ภาคผนวก.....129
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....163

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
ตารางที่ 1	สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นคณะทำงาน เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	63
ตารางที่ 2	สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหาร โรงเรียนชุมชน.....	65
ตารางที่ 3	สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นวิทยากรท้องถิ่น ที่สอนใน โรงเรียนชุมชน.....	67
ตารางที่ 4	ตารางแสดงการสำรวจข้อมูลผู้ผลิต ผู้เสพ ผู้ค้า ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ของศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	71

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย